

В.А. Рябчій, В.В. Рябчій к.т.н. (Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, Україна)

АНАЛІЗ ЗМІСТУ І ПРИЗНАЧЕННЯ КАДАСТРОВОГО ПЛАНУ

Проаналізовані нормативно-правові акти України стосовно визначення та змісту кадастрового плану земельної ділянки. Встановлено, що існують різні його визначення, тлумачення та вимоги до змісту. Запропоновані та обґрунтовані пропозиції щодо змісту кадастрового плану земельної ділянки та додатків до нього.

У багатьох нормативно-правових актах і наукових публікаціях України вказано, що землевпорядна документація повинна включати кадастровий план земельної ділянки. При цьому, в деяких нормативно-правових актах і наукових публікаціях є різні тлумачення цього терміну, вказується, що він повинен містити в собі або нічого не вказується. Взагалі, у кожному місті або районі України це питання вирішується по-різному. У зв'язку з наведеним, дослідження цієї проблеми та розробка єдиної концепції (вимог або методики) побудови кадастрового плану в Україні є важливою і актуальною задачею.

Згідно зі статтею 198 [5] однією з складових кадастрових зйомок є виготовлення кадастрового плану. Таким чином, головний нормативно-правовий акт про земельні відносини в Україні визначає важливе значення кадастрового плану.

Визначення кадастрового плану або плану земельної ділянки наведено в різних нормативно-правових актах України, зокрема:

У статті 1 [2] відзначається, що план земельної ділянки – графічне зображення, що відображає місцезнаходження, зовнішні межі земельної ділянки та межі земель, обмежених у використанні і обмежених (обтяжених) правами інших осіб (земельних сервітутів), а також розміщення об'єктів нерухомого майна, природних ресурсів на земельній ділянці.

У пункті 2 [16] наведено, що кадастровий план земельної ділянки – аналітичне графічне зображення (зображення, що містить конкретні неузагальнені або мало узагальнені показники) зовнішніх меж земельної ділянки, земельних угідь та земель, обмежених у використанні та обмежених (обтяжених) правами інших осіб.

Відповідно до пункту 2 Порядку складення та затвердження індексних кадастрових карт (планів) і кадастрових планів земельних ділянок, вимоги до їх оформлення [17] кадастрові карти (плани) – картографічні документи, що містять графічне зображення адміністративно-територіальних одиниць, кадастрових зон, кварталів, земельних ділянок із зазначенням їх номерів, місця розташування їх меж та меж зон з особливими умовами використання земель, контурів об'єктів нерухомого майна, розташованих на земельних ділянках. Також у цьому пункті зазначається, що кадастрові плани земельних ділянок – картографічні документи, що містять графічне зображення земельних ділянок із зазначенням місця розташування їх меж, меж земель, обмежених (обтяжених) правами інших осіб, контурів земельних угідь, контурів об'єктів нерухомого майна, розташованих на земельних ділянках, та кадастровий номер земельної ділянки.

У [10] наведено, що кадастровий план земельної ділянки – складова частина Поземельної книги, графічний документ, що відображає межі земельної ділянки з описом суміжних землевласників і землекористувачів, лінійні проміри між точками по межі земельної ділянки, місце розташування земельної ділянки, розміщення об'єктів нерухомості, розташованих на земельній ділянці, та складається з використанням даних державного земельного кадастру».

Відповідно до пункту 1.2 [13] кадастровий план земельної ділянки – аналітичне графічне зображення зовнішніх меж земельної ділянки, меж земельних угідь та земель, обмежених у використанні та обмежених правами інших осіб.

Аналізуючи наведенні вище нормативно-правові акти України щодо кадастрового плану земельної ділянки, можна бачити, що існують різні його визначення, тлумачення та вимоги до змісту кадастрового плану земельної ділянки. Усе це є неприпустимим.

Згідно зі статтею 56 [2] технічна документація із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку, крім поділу і об'єднання земельної ділянки, включає кадастровий план земельної ділянки.

Згідно зі статтею 15 [3] невід'ємною частиною договору оренди є кадастровий план земельної ділянки.

У статті 11 [4] вказується, що до топографо-геодезичних робіт належить створення та оновлення кадастрових карт (планів), надання їх, а також необхідної топографо-геодезичної інформації користувачам для ведення Державної реєстраційної системи землі та іншого нерухомого майна, ведення банку даних. Тобто в основному нормативно-правовому акті про топографо-геодезичну і картографічну діяльність також відзначається важливе значення кадастрового плану.

У [14] вказується, що у технічному паспорті земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги, книга 1 повинна мати кадастровий план земельної ділянки. Крім цього, у пункті 2 Додатку до [14] написано: «... меж частин земельної ділянки, які містять обмеження (обтяження) щодо використання землі, визначенні на кадастровому плані земельної ділянки та акті погодження суміжних меж».

Згідно з [15] щодо ведення поземельної книги є розділ 2 додатку, який має назву «Кадастровий план земельної ділянки та експлікація земельних угідь». Відповідно до цього документа на кадастровому плані повинні бути: умовні позначення, опис суміжних меж, масштаб, кадастровий номер земельної ділянки, експлікація земельних угідь, підписи посадових осіб.

У [11] наведено еталон технічної документації із землеустрою, в якому на чистому аркуші є тільки назва «Кадастровий план земельної ділянки», а що на ньому повинно бути – не показано. Це свідчить про те, що еталон кадастрового плану дотепер ще не розроблений.

Відповідно до [8] технічна документація зі складання державного акту на право власності або на право постійного користування земельною ділянкою повинна мати кадастровий план земельної ділянки, складений за результатами зйомки, і збірний кадастровий план суміжних землевласників і землекористувачів. Також у [8] вказується, що за результатами кадастрової зйомки складається кадастровий план в масштабі, що забезпечує чітке зображення усіх елементів і написів. На кадастровий план наносять:

- межі земельної ділянки з описом суміжних землевласників і землекористувачів;
- поворотні точки меж земельної ділянки;
- лінійні проміри між точками по межах земельної ділянки;
- всі лінії, які є суходільними межами;
- річки, озера, канали, шляхи, лісосмуги, інші елементи ситуації;
- межі будинків і споруд, розташованих на земельній ділянці;
- межі вкраплених земельних ділянок сторонніх землевласників і землекористувачів (додається їх список);
- межі угідь та зон обмежень щодо використання земельної ділянки.

Як видно, наведений перелік того, що повинно бути зображено на кадастровому плані, значно перебільшує те, що звичайно робиться при топографічній зйомці будь-якої ділянки місцевості.

У підпункті 2.4.1 з [9] вказується, що кадастровий план земельної ділянки, що додається до технічного паспорта і входить до складу проекту відведення земельної ділянки або звіту про інвентаризацію земельної ділянки, повинен бути розроблений в масштабі: 1:500 – у межах населених пунктів і 1:2000 – за межами населених пунктів. У разі наявності на земельній ділянці обтяжень та обмежень щодо використання землі, їх межі визначаються на кадастровому плані земельної ділянки, і в технічному паспорті проводиться їх опис, а у разі їх відсутності – засвідчується цей факт. На кадастровому плані земельної ділянки наносяться:

- геодезичні дані (номери кутів повороту меж землекористувань, міри ліній);
- опис меж суміжних землеволодінь і землекористувань;
- у разі їх наявності споруди та житлові і нежитлові будівлі з позначенням їх поверховості та призначення;
- наземні та підземні трубопроводи, лінії електропередач, очисні споруди тощо;
- дороги і споруди;
- елементи гідрографічної сітки;
- земельні угіддя;
- рельєф місцевості;
- межі наявних санітарних, протипожежних, історико-культурних та інших зон, де обмежується господарська діяльність, обтяжень та обмежень на використання земельної ділянки.

Як можна бачити, ця інструкція [9] щодо змісту кадастрового плану земельної ділянки практично дублює наведену раніше [8].

Згідно з пунктом 2.8 [7] технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) включає, у тому числі, план меж земельної ділянки, складений за результатами кадастрової зйомки, на якому відображаються зовнішні межі земельної ділянки із зазначенням власників (користувачів) суміжних земельних ділянок, усі поворотні точки меж земельної ділянки, лінійні проміри між точками по межах земельної ділянки, межі вкраплених земельних ділянок із зазначенням їх власників (користувачів). На бажання замовника замість плану меж земельної ділянки може складатися кадастровий план земельної ділянки.

У додатку 10 [12] наведено перелік документів для формування обмінного файлу, який містить зокрема: план земельної ділянки, складений за результатами кадастрової зйомки, викопіювання з чергового кадастрового плану та кадастровий план земельної ділянки.

У [1] автор проаналізував побудовані кадастрові плани земельних ділянок багатьма виробничими організаціями західної України. Виходить, що в різних організаціях спостерігаються різні підходи до побудови кадастрового плану земельної ділянки. Це є неприпустимим і свідчить про те, що єдиного підходу до трактування змісту, побудови і оформлення кадастрового плану земельної ділянки немає.

Порівняння і аналіз наведених нормативно-правових актів і наукових публікацій показує, що для кадастрового плану земельної ділянки відведена значна роль в землевпорядній документації, але немає чіткого однозначного підходу до його побудови і того, що повинно бути відображено на ньому. Крім цього, виникають питання: що ж таке кадастровий план земельної ділянки? Яку інформацію він повинен містити і хто цю інформацію буде використовувати? Які дані державного земельного кадастру повинні бути використанні при створенні кадастрового плану земельної ділянки?

Метою даного дослідження є визначення, що таке кадастровий план земельної ділянки і яку інформацію він повинен містити.

Перед тим, як з'ясувати визначення кадастрового плану земельної ділянки, з початку, визначимо, що повинно бути на ньому. Чим відрізняється кадастровий план від звичайного? Звичайний топографічний план місцевості або земельної ділянки, що побудований за результатами класичної топографічної зйомки згідно з [6], містить інформацію про ситуацію (будівлі, споруди, комунікації та інше) і рельєф місцевості на земельній ділянці. Але з точки зору характеристики земельної ділянки та оглядове уявлення про неї необхідна ще така інформація, як: межі земельної ділянки з кутами поворотів, відстані між ними, периметр, площа земельної ділянки, суміжні землекористувачі, опис меж земельної ділянки тощо. Крім цього, за результатами зйомки різних інженерних комунікацій необхідно побудувати зони обмежень на земельну ділянку відповідно до норм та визначити площі зон обмежень.

Усі ці показники, а саме:

- ситуація та рельєф;
- площа земельної ділянки, кількість кутів поворотів меж земельної ділянки, відстань між ними, периметр земельної ділянки;

- опис меж земельної ділянки та суміжних землевласників і землекористувачів;
- експлікація земельних угідь земельної ділянки;
- встановлені межі частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі;

можна поділити на такі категорії: постійні (незмінні) і тимчасові (змінні). До постійних віднесемо: площу, кути поворотів меж земельної ділянки, відстань між кутами поворотів, периметр. Усі інші – до тимчасових, і дійсних на час виконання робіт.

Розглянемо більш детально кожен з наведених показників і для чого він потрібен. Однією з важливих характеристик земельної ділянки є її площа, оскільки вона необхідна для розрахунку вартості земельної ділянки, орендної плати або земельного податку.

Опис меж суміжних землекористувачів потрібен при виготовленні державного акту на право приватної власності на землю або державного акту на право постійного користування землею. Фактично побудований кадастровий план земельної ділянки відповідає плану, який друкується на державних актах, тобто кадастровий план земельної ділянки є основою для виготовлення державного акту.

Яку інформацію зацікавлені особи можуть ще отримати з кадастрового плану земельної ділянки? Якщо треба з'ясувати розташування елементів ситуації і рельєфу, то такий документ вже існує. У більшості робіт, що виконуються, складається акт встановлення (або відновлення) та узгодження зовнішніх меж земельної ділянки і до нього робиться додаток на відкоригованому плані масштабу 1:500 або 1:2000, якщо земельна ділянка розташована у межах населеного пункту або за його межами відповідно. На ньому показується межі земельної ділянки, номери кутів поворотів і суміжні землекористувачі, які своїми підписами узгоджують межі земельної ділянки.

Підсумовуючи наведене вище, виникає таке питання. А можливо на одному кадастровому плані земельної ділянки показати всю необхідну інформацію: ситуацію, рельєф, зони обмежень і обтяжень, суміжних землевласників і землекористувачів, площу земельної ділянки, номери кутів поворотів меж земельної ділянки, відстані між ними та інше і так щоб показане було наочне? Відповідь напрошується одна: «Ні, не можливо!». Але оскільки усі ці дані необхідні, то виходить, що необхідно робити декілька планів земельної ділянки. На кадастровому плані показувати ситуацію і рельєф недоцільно. Тому потрібен план або декілька планів, на яких можна показати усі необхідні показники земельної ділянки.

Після аналізу змісту кадастрового плану щодо елементів ситуації та рельєфу перейдемо до інших даних. Експлікація угідь звичайно виконується у таблиці. Оскільки зміст цієї таблиці не відображається на плані земельної ділянки, таблицю експлікації угідь земельної ділянки можна розмістити на іншому аркуші, окремо від кадастрового плану земельної ділянки. Такий підхід обґрунтовує така інформація.

Згідно з пунктом 12.1 [16] територіальним органом Держкомзему визначається кадастровий номер земельної ділянки, робиться позначка, в якій зазначається кадастровий номер, а також дата його визначення, прізвище, ініціали та підпис посадової особи, що зробила цю позначку. Також вказується, на яких листах може ставитись ця позначка, а саме: титульний аркуш документації із землеустрою, план меж або кадастровий план земельної ділянки, відомість про обробку теодолітного ходу та визначення координат поворотних точок меж земельної ділянки.

Звичайно таку позначку можливо поставити на будь-якому аркуші, але розглянемо таке. Відомість про обробку теодолітного ходу не свідчить, для якій земельній ділянці присвоєний кадастровий номер. На титульному листі вказується назва землевпорядної документації, адреса земельної ділянки, але плану з вказанням розмірів земельної ділянки, описом меж та іншого немає. Тому, на наш погляд, позначку про присвоєння кадастрового номера краще усього ставити на кадастровому плані земельної ділянки і відомості визначення координат поворотних точок меж земельної ділянки. Крім того, для цього необхідно передбачити місце.

У деяких містах та районах [1] кадастровий план погоджують або затверджують керівники органів місцевого самоврядування, начальники територіальних органів Держкомзему.

Для того, щоб означенні особи поставили свій підпис необхідно виконати перевірку вірності побудови кадастрового плану земельної ділянки.

Для здійснення цієї перевірки необхідні службовці з відповідною кваліфікацією. Щоб реально і надійно перевірити побудову кадастрового плану земельної ділянки необхідні відповідне програмне забезпечення і матеріали польових геодезичних робіт з геодезичного встановлення меж цієї земельної ділянки.

Крім цього, якщо наведені вище керівники підписують кадастрові плани, то виходить, що вони несуть відповідальність за якість побудови кадастрового плану земельної ділянки, тобто за те, чого вони не робили. Вочевидь, що відповідальність за якість побудови кадастрового плану несе та організація, яка його виготовляла. Тому, на нашу думку, підпис вказаних керівників не потрібен. Такий підхід є вірним, оскільки це значно скоротить термін погодження землевпорядної документації у відповідних службах міст і районів.

Розглянемо ще таке питання. А потрібно майбутньому набувачу права погоджувати кадастровий план земельної ділянки? Якщо він не підписує кадастровий план своєї земельної ділянки, то можна вважати, що він не був ознайомлений з розмірами цієї земельної ділянки. Тому, вочевидь, виходить, що набувач права на земельну ділянку повинен погоджувати кадастровий план своєї земельної ділянки.

Розглянемо важливу для користувачів інформацію, як встановлення межі частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі. Доволі часто через земельну ділянку проходять різні інженерні комунікації, тому треба побудувати зони обмежень використання земельної ділянки згідно з відповідними нормами. Ці частини земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі доцільно показувати у двох додатках до кадастрового плану земельної ділянки.

Один додаток – це копія звичайного топографічного плану (в основному масштабу 1:500 або 1:2000), на якому нанесені ситуація і рельєф та зображена уся земельна ділянка, а також відповідні частини земельної ділянки, на яких діють обтяження і обмеження щодо використання землі.

Оскільки необхідно визначати площі цих частин земельної ділянки, то необхідно побудувати зведений план, на якому зображена уся земельна ділянка та її частини. Уся земельна ділянка та її частини повинні мати відповідні кути поворотів, відстані між ними і значення площ. На цьому іншому додатку можна не наводити опис меж земельної ділянки, а опис суміжних землекористувачів повинен бути обов'язково.

Враховуючи наведене вище, можна стверджувати, що на кадастровому плані земельної ділянки повинні бути обов'язково: контур (межі) земельної ділянки, площа, номери кутів поворотів, відстані між ними, периметр, стрілочками і літерними позначками вказуються суміжні землекористувачі, відповідно літерним позначкам виконується опис меж суміжних землекористувачів, а також опис меж земельної ділянки з використанням номерів кутів поворотів. У правому нижньому кутку аркуша повинен бути штамп, в якому обов'язково вказується, що це кадастровий план земельної ділянки, адреса земельної ділянки, для якого землекористувача цей план виготовлений та його підпис, а якщо це юридична особа, то ще і печатка. Також вказується масштаб плану, хто його побудував – назва організації та прізвища і ініціали виконавців.

Земельні ділянки, що відображаються на кадастровому плані, можуть бути різними за розміром (площею). Тому масштаб кадастрового плану може залежати від розміру (площі) земельної ділянки, але він повинен бути наочним. Тобто друкування кадастрового плану земельної ділянки може бути на аркуші листа формату А4 або А3.

Стосовно позначки «північ-південь». Кадастровий план земельної ділянки виготовляється різними програмними засобами, а потім друкується на принтері. За умовчанням, орієнтування меж земельної ділянки на аркуші співпадає з напрямком догори, тому у цьому випадку позначку «північ-південь» можна не друкувати. Якщо орієнтування земельної ділянки на кадастровому плані довільне, то тоді треба обов'язково вказувати позначку «північ-південь» або напрямок на північ, наприклад, у лівому верхньому куті аркуша.

До кадастрового плану земельної ділянки необхідно будувати додатки:

- копія топографічного плану масштабу 1:500 з нанесеними для наочності червоним кольором межами земельної ділянки та показаними стрілочками і літерними позначками суміжними землекористувачами;
- копія топографічного плану, як вказано у попередньому додатку, але на ньому повинні бути наведені ще й частини земельної ділянки, які підлягають обтяженню та обмеженню;
- зведений план (зведений контурний план), на якому зображена не тільки уся земельна ділянка, а її частини обтяжень і обмежень щодо використання землі.

Перший додаток повинен бути для того, щоб зацікавлені особи могли ознайомитись з ситуацією і рельєфом на земельній ділянці.

Другий додаток дає можливість зацікавленим особам, враховуючи ситуацію і рельєф, ознайомитись з частинами земельної ділянки, які підлягають обтяженню та обмеженню щодо використання землі в зв'язку з наявністю інженерних комунікацій або інших причин.

Третій додаток дає можливість зацікавленим особам бачити конкретні відстані між відповідними кутами поворотів і площі частин земельної ділянки, які підлягають обтяженню та обмеженню щодо використання землі. У разі потреби, ці дані можуть бути використані для контролю та перевірки вносу меж цих частин.

При цьому, перший додаток обов'язковий для всіх випадків, а другий і третій виконуються тільки у випадку, коли на земельній ділянці є інженерні комунікації або при наявності документів, які надають право на обтяження або обмеження щодо використання частини цієї земельної ділянки.

Стосовно питання, які дані державного земельного кадастру повинні бути використані при створенні кадастрового плану земельної ділянки, то на нашу думку, це повинні бути такі дані, які необхідно отримувати при підготовці технічного завдання на виконання геодезичних робіт зі встановлення або відновлення меж земельної ділянки, а саме: дані про суміжних землекористувачів.

Після з'ясування, того, що повинно бути на кадастровому плані земельної ділянки та додатках до нього, перейдемо до його визначення. Кадастровий план земельної ділянки – це контурний план меж земельної ділянки з нанесеними кутами поворотів, координати яких визначені та можуть бути внесені до автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру або чергового кадастрового плану міста [18], а також даними про розмір земельної ділянки, суміжних землекористувачів та межу земельної ділянки.

Звідси виходить, що основне призначення кадастрового плану земельної ділянки – це містити інформацію про розміри земельної ділянки, суміжних землекористувачів та межі земельної ділянки. А головне призначення додатків до кадастрового плану земельної ділянки – це містити інформацію про ситуацію і рельєф на цій земельній ділянці та про її частини, на яких діють обтяження або обмеження щодо використання землі.

Висновки

1. За результатами аналізу низки нормативно-правових актів України визначено поняття кадастрового плану земельної ділянки та встановлено, що повинно бути відображено на ньому.

2. Для зручності роботи і не перевантаження змісту кадастрового плану земельної ділянки пропонується робити додатки до нього. Запропоновані додатки до нього надають змогу отримати необхідну інформацію про ситуацію, рельєф та зони обмежень.

3. Запропоноване вище дає можливість будувати кадастровий план земельної ділянки та додатки до нього з мінімальними витратами часу. При цьому, інформативність кадастрового плану земельної ділянки разом з додатками до нього не буде зменшена, але вона буде більш наочною.

4. Прийняття наведених пропозицій дасть змогу всім землевпорядним і геодезичним організаціям однозначно виготовляти кадастрові плани земельних ділянок та додатки до них.

Список літератури

1. *Ванчура Р.* Аналіз та дослідження методики створення кадастрових планів різних виробничих фірм / Р. Ванчура // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. – 36. наук. праць. Львів, 2010. Вип. I (19). – С. 323-326.
2. *Закон України «Про землеустрій»* від 22.05.2003 № 858-ІУ.
3. *Закон України «Про оренду землі»* від 06.10.1998 № 161-ХІУ.
4. *Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність»* від 23.12.1998 № 353-ХІУ.
5. *Земельний кодекс України* від 25.10.2001 № 2768-ІІІ.
6. *Інструкція з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000, 1:500* (ГКНТА-2.04-02-98). – Київ, 1999. – 156 с.
7. *Інструкція про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками, затверджена наказом Державного комітету України із земельних ресурсах* від 18.05.2010 № 376.
8. *Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Про затвердження Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право приватної власності на землю, право колективної власності на землю, право власності на землю і право постійного користування землею, договорів на право тимчасового користування землею (в тому числі на умовах оренди та договорів оренди землі)»* від 04.05.1999 № 43.
9. *Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Про затвердження Інструкції про загальні вимоги оформлення технічного паспорту земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги»* від 10.07.2002 № 114.
10. *Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Про затвердження Тимчасового порядку ведення державного реєстру земель»* від 02.07.2003 № 174 (дія наказу зупинена згідно з повідомленням Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 27.06.2007 р.).
11. *Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження Еталону технічної документації із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку»* від 08.10.2009 № 534.
12. *Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження Вимог до структури, змісту та формату оформлення результатів робіт із землеустрою в електронному вигляді (обмінного файлу)»* від 02.11.2009 № 573.
13. *Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження Порядку присвоєння кадастрових номерів земельним ділянкам»* від 15.02.2010 № 168 (скасовано згідно з наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 14.05.2010 № 370).
14. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про технічний паспорт земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги»* від 16.05.2002 № 648.
15. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків ведення Поземельної книги і Книги записів про державну реєстрацію державних актів на право власності на земельну ділянку та на право постійного користування земельною ділянкою, договорів оренди землі»* від 09.09.2009 № 1021.
16. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасового порядку присвоєння кадастрового номера земельній ділянці»* від 18.08.2010 № 749.
17. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про ідентифікацію об'єктів нерухомого майна для державної реєстрації прав на них»* від 08.12.2010 № 1117.
18. *Рябчій В.А.* Проблема стиковки меж суміжних земельних ділянок у черговому кадастровому плані міст / В.А. Рябчій, В.В. Рябчій // Науковий вісник НГУ. – 2009. – № 1. – С. 32-36.